

Tisková zpráva

Postoje obyvatel České republiky k novele zákona o českém školství, platbám za vysoké školy a státním maturitám – září 2016

- ⊗ Většina opatření schválených novelou zákona o českém školství se těší podpoře veřejnosti.
- ⊗ Postoj obyvatel České republiky k placení školného na veřejných vysokých školách je dlouhodobě negativní a v čase téměř neměnný.
- ⊗ Podíl lidí s kladným názorem na státní maturitu mírně převažuje nad podílem lidí s názorem záporným.

Zpracoval:

Ondřej Malina

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 586

V zářijovém šetření CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., položilo baterii otázek¹ zkoumající postoje občanů České republiky k opatřením zavedeným novelou zákona o českém školství. Zároveň se CVVM dotazovalo na názory občanů vzhledem ke státním maturitám a placení školného na veřejných vysokých školách.

Podíl souhlasných odpovědí nad nesouhlasnými odpověďmi převažoval u většiny zkoumaných opatření zavedených novelou zákona o českém školství. 72 % respondentů je pro garantované místo v mateřských školkách pro každé dítě starší dvou let. 60 % dotázaných si myslí, že místo v mateřských školkách by mělo být poskytováno bezplatně. Jednotné přijímací testy na maturitní obory a zákaz propouštění učitelů na léto schvaluje 56 % populace. Stále nadpoloviční většina oslovených, 53 %, podporuje možnost domácího vzdělávání na úrovni základní školy. Podíl negativních odpovědí převážil u otázky na povinnou maturitu z matematiky, kterou odmítá 53 % občanů. Centrální hodnocení maturitních testů má téměř stejný počet podporovatelů a odpůrců. Za pozornost taktéž stojí množství odpovědí „nevím“ u otázek na centrální hodnocení maturitních testů a zákazu propouštění učitelů na léto, v obou případech tuto variantu zvolilo 15 % dotázaných.

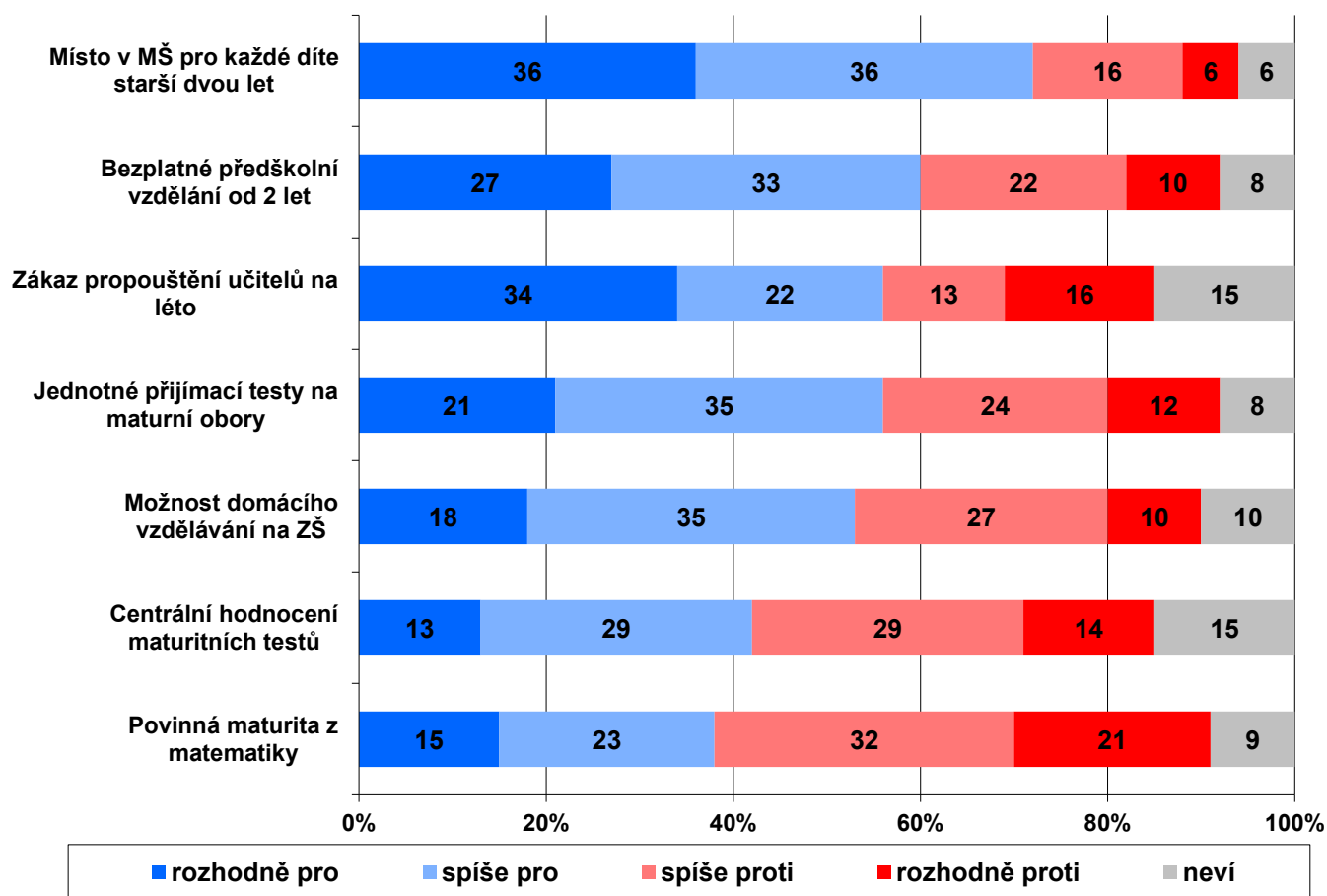
Rotovaná faktorová analýza ukazuje, že v baterii zkoumající české školství existují dvě dimenze. První dimenze se skládá z otázek na centrální hodnocení maturitních testů, povinnou maturitu z matematiky a jednotné přijímací testy na maturitní obory. Druhá dimenze zahrnuje otázky na dostupnost mateřských školek a poplatky spojené s mateřskými školami.

Bližší pohled na jednotlivé položky baterie odhaluje několik zajímavých vztahů. Lidé bez nezaopatřených dětí ve srovnání s lidmi s nezaopatřenými dětmi signifikantně častěji volí odpověď „nevím“ u otázky zkoumající dostupnost mateřských školek. Postoj k placení mateřské školky tyto dvě skupiny překvapivě nerozděluje a žádný další vztah tu tedy nenalezneme. Naopak nepřekvapivým zjištěním je, že téma dostupnosti a cen mateřských školek podstatně více zajímá ženy, které ve srovnání s muži obvykle zvolí jednu z nabízených možností. Především pak v otázce dostupnosti mateřských školek jsou ženy oproti mužům frekventovaněji „rozhodně pro“.

¹ Otázka: „Co si myslíte o následujících opatřeních? Bezplatné předškolní vzdělání od dvou let, místo v mateřské školce pro každé dítě starší dvou let, možnost individuálního (domácího) vzdělávání na ZŠ, povinná maturita z matematiky, centrální hodnocení maturitních testů, jednotné přijímací řízení na maturitní obory, zákaz možnosti propouštět učitele na tzv. letní prázdniny. Jste pro, nebo proti, aby byla uplatňována či zaváděna?“

Detailněji jsme taktéž zkoumali podmíněnost názoru na povinnou maturitu z matematiky. Průměrný věk lidí podporujících zavedení povinné maturity z matematiky („rozhodně pro“) je 51 let. Průměrný věk respondentů zastávajících opačný pohled („rozhodně proti“) je 39 let. Obecně nejvstřícnější jsou k zavedení povinné maturity lidé starší 60 let (pro je 48 % z nich, proti 39 %), největší nesouhlas projevuje nejmladší věková skupina od 15 do 19 let (pro je 21 %, proti 75 %). Zavedení tohoto opatření má také oporu u občanů s vysokoškolským vzděláním. Protikladný postoj mají dotázaní se základním vzděláním. Ti jsou frekventovaně „rozhodně proti“, popřípadě „neví“. Vzácně odpovídají variantou „rozhodně pro“. Oslovení se středním vzděláním bez maturity jsou v odpovědích téměř totožní s respondenty se základním vzděláním. Na rozdíl od nich ovšem nepoužívají kategorii „rozhodně proti“.

Graf 1: Postoje obyvatel České republiky k opatřením nové novely školského zákona

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 5. – 12. 9. 2016, 999 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

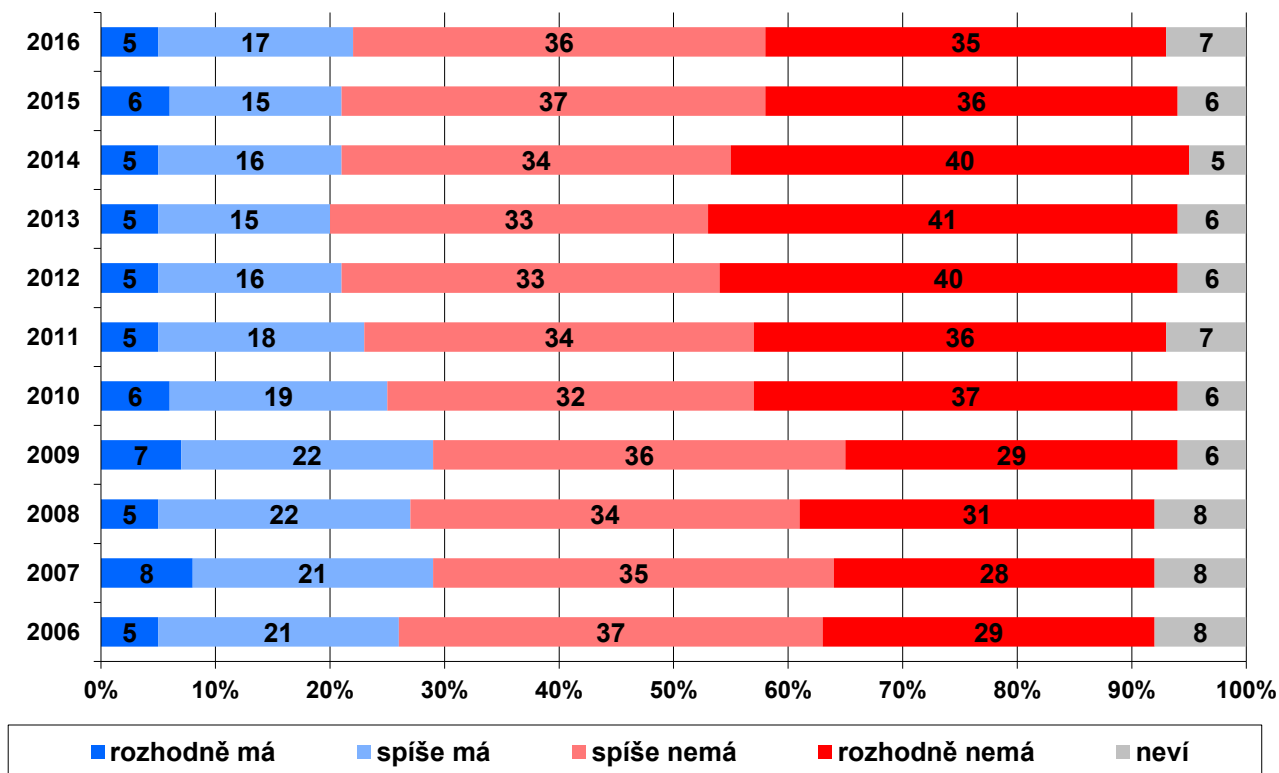
V zářijovém výzkumu jsme taktéž zkoumali názor na zavedení školného na veřejných vysokých školách². Pouze 5 % dotázaných si myslí, že školné se zavést „rozhodně má“. 17 % respondentů volilo odpověď „spíše má“. Pro variantu „spíše nemá“ se rozhodlo 36 % oslovených. Kategorii „rozhodně nemá“ vybralo 35 % občanů. 7 % populace neví.

Studenti, ve srovnání se zbytkem populace, častěji volí odpověď „rozhodně nemá“. Odpověď „spíše má“ naopak více používají lidé, kteří studenty nejsou. Vztah mezi pravolevou politickou orientací a názorem na placení školného je nepřekvapivý. Levicově orientovaní respondenti vybírají více variantu „rozhodně nemá“, méně naopak kategorii „spíše nemá“. Pravicově orientovaní dotázaní frekventovaněji volí možnost „spíše má“. Lidé na středu si obvykle myslí, že se školné platit „spíše nemá“ a výjimečně, že se platit „rozhodně nemá“ a „spíše má“.

² Otázka: „Má, nebo nemá se podle Vašeho názoru platit na veřejných vysokých školách školné?“

Mezi lety 2006 a 2009 se podíl lidí podporujících zavedení školního pohyboval mezi 26 % a 29 %. Od roku 2010 se toto číslo ustálilo na průměrné hodnotě 22 % a vykazuje jen nízkou varianci. Také podíl respondentů neschopných odpovědět je prakticky neměnný.

Graf 2: Postoje obyvatel České republiky k zavedení školního na veřejných vysokých školách

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 5. – 12. 9. 2016, 999 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

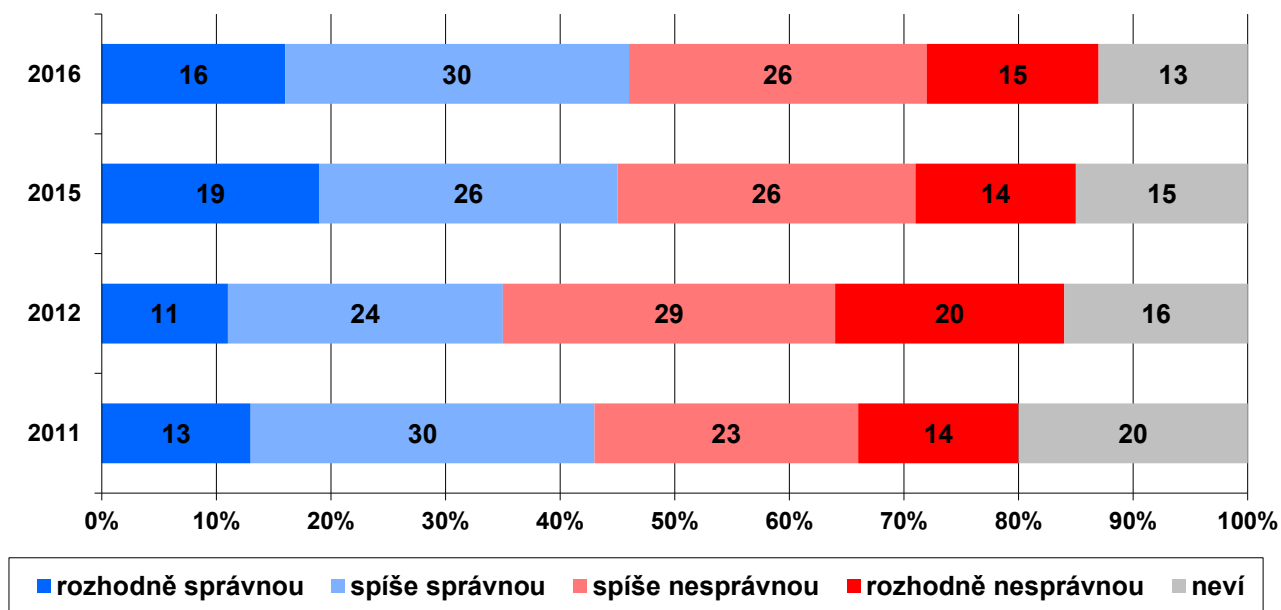
V neposlední řadě jsme zjišťovali názor obyvatel České republiky na státní maturitu³. Větší část populace ji považuje za správnou myšlenku, z toho 16 % za „rozhodně správnou“ a 30 % za „spíše správnou“. Negativně státní maturitu vnímá 41 % respondentů, 26 % ji vidí jako „spíše nesprávnou“ a 15 % jako „rozhodně nesprávnou“.

Studenti podstatně častěji považují státní maturitu za „rozhodně nesprávnou“ myšlenku. Oproti zbytku populace také méně často volí odpověď „nevím“. Vzhledem k tomu, že na rozdíl od zbytku respondentů se studentů téma státních maturit bezprostředně týká (popřípadě týkalo), není toto zjištění nijak překvapující. Stejně jako u otázky na povinnou maturitu z matematiky, státní maturitu podporují především starší lidé. Variantu „rozhodně pro“ vybírali lidé s průměrným věkem 49 let, kategorii „rozhodně proti“ oslovení v průměrném věku 42 let.

V roce 2011 jsme otázku na státní maturitu položili poprvé. Od té doby pozorujeme téměř neustálou změnu v názorech populace na tuto problematiku. V roce 2011 hodnotilo 43 % respondentů státní maturitu kladně, 37 % záporně. V roce 2012, ve srovnání s rokem 2011, se podíl obyvatel vnímajících maturitu pozitivně značně propadl. Mezi lety 2012 a 2015 došlo k nárůstu počtu odpovědí „rozhodně správnou“ a „spíše správnou“. Pokud srovnáme rok 2016 s rokem 2015, o 3 procentní body se snížil podíl lidí volících odpověď „rozhodně správná“ a o 4 procentní body zvýšil počet respondentů vybírajících variantu „spíše správná“.

³ Otázka: „Myslíte si, že zavedení státní maturity společně pro všechny střední školy je obecně správnou, nebo nesprávnou myšlenkou?“

Graf 3: Postoje obyvatel České republiky ke státním maturitám

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 5. – 12. 9. 2016, 999 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v16-09</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>5. - 19. 9. 2016</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>999</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>209</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OR.275; OR.180; OR.238</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>or161012</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>12. října 2016</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Ondřej Malina</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.